

До державних інвестицій відносять вкладення капіталу, здійснюване центральними і місцевими органами влади і управління за рахунок бюджетів, позабюджетних фондів і позикових коштів, а також вкладення, здійснювані державними підприємствами за рахунок власних і позикових коштів.

Іноземні інвестиції – вкладення капіталу нерезидентами (як юридичними, так і фізичними особами) в об'єкти і фінансові інструменти іншої держави.

Спільні інвестиції здійснюються спільно суб'єктами даної країни і іноземних держав [5].

Висновки

Таким чином, інвестиції слід трактувати як вкладення матеріальних і фінансових ресурсів у проекти з метою їхньої реалізації та отримання вигідних у майбутньому результатів.

Під результатом можна розуміти як отримання прибутку (доходу), так і досягнення якогось соціального ефекту, який може розглядатися інвестором як майбутній інвестиційний капітал.

Визначальним ознакою інвестицій у проекти в процесі їхньої реалізації є отримання інвестиційних ефектів. На мікроекономічному рівні основним інвестиційним ефектом прийнято вважати прибуток. Але прибуток не є єдиним інвестиційним ефектом: крім прибутку інвестиції в проекти в процесі їхньої реалізації можуть приносити економічні, науково-технічні, структурні, соціальні і екологічні ефекти.

Список використаних джерел

1. Гавриленко Н.І. Особливості інвестиційних процесів на макро- та мікрорівні / Н.І. Гавриленко, О.О. Чередніков // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Режим доступу: [http://vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcl&j=7&id=36]

2. Кубарева І.В., Батенко Л.П. Інструментарій проектного управління в забезпеченні інвестиційної привабливості компанії / І.В. Кубарева, Л.П. Батенко // Управлінські інновації: зб. наук. праць. – Вип. 2. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – С. 11–16.

3. Кубарева І.В., Батенко Л.П. Концептуальні засади забезпечення інвестиційної привабливості підприємства / І.В. Кубарева, Л.П. Батенко // Економічний аналіз: зб. наук. пр. / Відп. ред. С.І. Шкарабан. – Тернопіль: ВПЦ ТНЕУ «Економічна думка», 2012. – Вип. 10, Ч. 2. – 426 с. – С. 405–409.

4. Коцюба О.С. Оптимізація інвестиційного портфелю підприємства в ситуації нечітких вихідних даних / О.С. Коцюба // Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів. Зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. – К.: КНЕУ, 2011. – С. 233–237.

5. Кубарева І.В. Ключові фактори взаємодії учасників інвестиційного процесу / І.В. Кубарева // Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів. Зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. – К.: КНЕУ, 2011. – С. 237–239.

О.М. РИБАК,
к.е.н., доцент, Національний авіаційний університет,
В.А. РЯБОШАПКА,
студентка, Національний авіаційний університет

Лізинг у відтворенні основних виробничих фондів у період кризових явищ

Проаналізовано сутність лізингу як частини інвестиційного способу оновлення основних виробничих фондів, представлені дані про динаміку вітчизняного лізингового ринку, охарактеризовано переваги та недоліки лізингу як виду інвестиційної діяльності порівняно з іншими джерелами інвестицій.

Ключові слова: лізинг, основні виробничі фонди, інвестиції, переваги та недоліки, постіндустріальна економіка.

Е.Н. РЫБАК,
к.э.н., доцент, Национальный авиационный университет,
В.А. РЯБОШАПКА,
студентка, Национальный авиационный университет

Лизинг в воспроизводстве основных производственных фондов в период кризисных явлений

Проанализирована суть лизинга как части инвестиционного способа обновления основных производственных фондов, представлены данные о динамике отечественного лизингового рынка, охарактеризованы преимущества и недостатки лизинга как вида инвестиционной деятельности по сравнению с другими источниками инвестиций.

Ключевые слова: лизинг, основные производственные фонды, инвестиции, преимущества и недостатки, постиндустриальная экономика.

О.М. RYBAK,
PhD in Economics, associate professor, National Aviation University,
V. A. RIABOSHAPKA,
student, National Aviation University

Leasing in reproduction of fixed assets during the crisis

The essence of leasing as a way to update the investment of fixed assets, the data on the dynamics of domestic leasing market, describes the advantage and disadvantages of leasing as a form of investment, compared with other sources of investment.

Keywords: leasing, basic production assets, investments, advantage and disadvantages, postindustrial economy.

Постановка проблеми. Перехід до постіндустріальної економіки, світова економічна криза та складна політико-економічна ситуація в державі призвели до актуалізації питання ефективного та раціонального використання ресурсів і капіталу у грошовій формі. Ситуація, що склалася, потребує адаптації традиційних форм і методів оновлення матеріальної бази та модифікації основних фондів підприємств різних форм власності. Для цього необхідно використовувати такі методи, що дозволять порівняно швидко зміцнити свої позиції на ринку, створити сприятливі умови для впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво з метою тотальної економії, заснованої на зменшенні матеріалоемності та витрат ресурсів підприємств. Однією з традиційних форм фінансування впровадження інвестицій в основні виробничі фонди є лізинг, що дозволяє через посередників фінансового ринку уникнути багатьох видів ризиків характерних для інших, більш традиційних, форм фінансування.

Актуальність формування ринку лізингових послуг в Україні обумовлена нестабільністю ринку кредитних послуг, нестачею власних ресурсів підприємств та незадовільним станом основних виробничих фондів. Одним з варіантів вирішення цих проблем може стати лізинг, який об'єднує елементи зовнішньоторговельних, кредитних та інвестиційних операцій. За умов інтеграції України до Європи необхідно вирішити цілу низку питань, головними з яких є: закріплення своїх позицій на ринку в умовах зростаючої конкуренції, скорочення ринку збуту через низьку платоспроможність населення, високий рівень стандартизації, підвищення вимог до якості продукції та умов її виробництва, складність пошуку постачальників сировини і матеріалів, нестача середньострокового та довгострокового фінансування, висока вартість короткострокових фінансових ресурсів.

Економічна ситуація, яка склалася в Україні, на думку багатьох експертів, сприяє лізингу, тому що форма лізингу знаходить компроміс між підприємством та банком, банком і лізинговою компанією. Лізингова операція вигідна усім учасникам: одна сторона отримує кредит та потрібне устаткування, інша сторона – гарантію повернення кредиту, оскільки об'єкт лізингу є власністю лізингодавця чи банку, що фінансує лізингову операцію, до надходження останнього платежу. Лізинг є однією з найцікавіших форм інвестування, що здатна значно поживити процес розширеного відтворення основних виробничих фондів, надати необхідні гарантії oferентам фінансового ринку, зменшити вартість фінансових ресурсів і підвищити стабільність інвестування для підприємств.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питання використання лізингу як способу оновлення основних виробничих фондів присвячені науковій праці таких учених-економістів: Н.М. Внукова та О.В. Ольховніков розглядали лізинг як синтез відомих форм фінансування капіталовкладень, перспективним інструментом активізації інвестиційного процесу в державі [1]. В.І. Рошило розглядає лізинг з різних поглядів [4]. Н. Лісовська досліджує ринок лізингових послуг [3]. Вивченням цієї проблеми займаються також закордонні вчені. Проте багато питань, таких як організація лізингу і лізингових відносин у сучасних умовах інформаційної економіки на фоні кризових явищ, висвітлені недостатньо, хоча важливість їх для економічної теорії і виробничої практики очевидна.

Мета статті. Охарактеризувати сутність лізингу та простежити динаміку змін та розвиток цього фінансового інструменту в Україні, а також оцінити переваги і недоліки лізингових операцій порівняно з іншими видами інвестиційної діяльності в умовах постіндустріальної економіки на фоні політичної та економічної криз.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні лізинг як вид інвестиційної діяльності набув масштабності застосування практично у всіх економічно розвинутих державах. Лізинг можна розглядати з різних поглядів: організаційно-правового, економічного, інвестиційного, інноваційного тощо. Зміст того чи іншого погляду визначається метою формування лізингових відносин. Одні науковці розглядають лізинг як своєрідний спосіб кредитування підприємницької діяльності, інші – цілком ототожнюють його з довготерміновою орендою чи однією з її форм, що своєю чергою зводиться до найманих чи підрядних відносин, треті – вважають лізинг за вважуваним способом купівлі-продажу засобів виробництва чи права користуватися чужим майном, а четверті інтерпретують лізинг як дії за чужий рахунок, тобто управління майном за дорученням довірителя [4, с. 102].

Лізинг за своєю сутністю є синтезом відомих форм фінансування капіталовкладень, перспективним інструментом активізації інвестиційного процесу в державі. Лізинг відзначається гнучкою формою угод, що дає можливість використовувати пільги в оподаткуванні, механізми страхування, державну підтримку та прискорені методи нарахування амортизаційних відрахувань. На початку XXI ст. від 10 до 40% інвестицій у нові технології і обладнання в державах, що стабільно розвиваються, здійснювалися за допомогою лізингу, а в деяких галузях економіки цей показник був ще вищий [1].

Переваги лізингу є очевидними і в умовах фінансової кризи та нестачі власних фінансових ресурсів у підприємств. Створюючи ефективну діючу лізингову систему, можна використовувати потенціал основних виробничих фондів з достатньою ефективністю, гарантувати придбання та використання підприємцями найсучаснішого обладнання з мінімальними інвестиційними витратами. Західні лізингові компанії вбачають у лізингу найбільш застраховану від сучасних економічних потрясінь альтернативну форму кредитування підприємств.

Розвиток ринку фінансових послуг в Україні дав додатковий поштовх при активізації діяльності лізингових компаній. Сьогодні, коли курс національної грошової одиниці лишається відносно не стабільним, активи лізингодавців зросли, а обладнання, що надається у лізинг, виступає гарантом платоспроможності лізингоотримувача. За даних умов ринок лізингових послуг є більш гнучким та може надавати потенційним клієнтам відносно низькі процентні ставки, формувати індивідуальну систему здійснення лізингових платежів, надавати додаткові послуги з обслуговування обладнання, що робить лізинг привабливішим фінансовим інструментом, ніж кредит. Наприклад, середньозважена вартість кредитів та депозитів, залучених від фізичних та юридичних осіб в іноземній валюті протягом березня 2015 року знизилася: за наданими кредитами – до 7,63 з 7,87%, за залученими депозитами – до 6,34 з 6,56%. Натомість у національній валюті вартість зросла: за наданими кредитами – до 24,16 з 18,64%. Середньозважена ставка за наданими кре-

Таблиця 1. Кредити, надані юридичним особам, млн. грн.

Показники	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.02.2015	01.03.2015
Кредити, надані юридичним особам	626 223	716 341	809 060	807 313	1 055 049
– у національній валюті	410 297	475 090	436 079	433 213	427 059
– в іноземній валюті	215 926	241 251	372 981	374 100	627 990
– в іноземній валюті в доларовому еквіваленті	27 014	30 183	23 653	23 153	22 620

дитами в національній валюті на міжбанківському кредитному ринку збільшилася до 26,01% річних з 22,39%. У цілому спостерігається збільшення обсягів надання кредиту юридичним особам (табл. 1) [6].

При цьому кон'юнктура ринку фінансових послуг свідчить про те, що банки не зацікавлені у видачі довгострокових позик, згортають програми кредитування, посилюють вимоги до позичальників, а саме: вимагають застави під кошти надані у кредит для купівлі товарів чи інвестування, обмежують термін кредитування, застосовують високий відсоток авансового платежу (30–40%) та розгорнуту систему комісій. Залучаючи банківські кредити, позичальник завжди несе відсоткові і валютні ризики, а процентна ставка по кредитах сьогодні становить більше 30%, яка є не вигідною для підприємств, рентабельність яких постійно зменшується. Ставка відсотка по лізингу коливається між 10–25%, при цьому аванс становить 10–20%, що своєю чергою лишає значно більше можливостей при здійсненні розширеного відтворення основних виробничих фондів.

Асоціація «Українське об'єднання лізингодавців» спільно з Нацкомфінпослуг підвели підсумки діяльності ринку лізингу за другий квартал 2014 року. Статистичні дані свідчать, що галузь продовжує демонструвати спад порівняно з кінцем аналогічного періоду минулого року. У вартісному вираженні обсяг укладених договорів за другий квартал 2014 року зменшився порівняно з минулим роком на 39,5% і становив 2,0916 млрд. грн., а вартість діючих договорів фінансового лізингу збільшилася на 15 млрд. грн. порівняно з другим кварталом 2014 року і становить 59,9 млрд. грн.

Серед договорів фінансового лізингу на кінець другого кварталу 2014 року, як і раніше, переважають угоди в галузі транспорту (67,07%), сільського господарства (17,04%),

будівництва (3,32%), добувної промисловості (2,76%) та інше (6,09%). Відповідно найбільшим попитом серед предметів лізингу користується транспорт (71,2%), а також технічні машини та устаткування для сільського господарства, питома вага яких у вартісному розподілі договорів фінансового лізингу зменшилася на 5,33% порівняно з аналогічним періодом минулого року. Кількість укладених за другий квартал 2014 року договорів фінансового лізингу зменшилася на 40,5% (1398 шт.) у порівнянні з минулим роком і становила 2054 шт. У вартісному вираженні обсяг договорів, укладених за другий квартал 2014 року, зменшився у порівнянні з другим кварталом 2013 на 39,5% і становив 2,09 млрд. грн. Вартість діючих договорів фінансового лізингу станом на кінець другого кварталу 2014 року зменшилася на 10,81% (7,2 млрд. грн.) у порівнянні з кінцем першого кварталу 2014 року і становить 59,4 млрд. грн. У порівнянні з кінцем аналогічного періоду минулого року зростання вартості діючих договорів становить 33,78%, або 15 млрд. грн. У кількісному вираженні обсяг діючих договорів на кінець другого кварталу 2013 року становить 26 237 угод, що на 5,15% (1285 угод) більше, ніж на кінець першого кварталу 2014 року. На кінець звітнього періоду в порівнянні з 2013 роком спостерігається значне збільшення питомої ваги договорів строком дії від 5 до 10 та зменшення часток угод, що укладалися на інший строк [5].

Щодо компаній, які надають послуги лізингу, то їхній рейтинг розробила асоціація «Українське об'єднання лізингодавців» і проранжувала їх за активами. На кінець третього кварталу 2014 року ми маємо такі дані (табл. 2).

Аналізуючи ринок лізингових послуг України, варто зауважити, що для розвитку ринку лізингу існує ціла низка перешкод: макроекономічні чинники, які створюють загальний несприятливий клімат для інвестицій; недосконалість

Таблиця 2. Рейтинг лізингових компаній

№	Лізингова компанія	Активи (новий бізнес), млн. грн. за третій квартал 2014 року
1	ОТП лізинг	416,200
2	Райффайзен Лізинг Аваль	189,400
3	Український Лізинговий Фонд	124,400
4	Автокредит Плюс	110,000
5	Порше Лізинг Україна	95,200
6	ALD Automotive/Перша лізингова компанія	91,000
7	VAB Лізинг	49,700
8	AVIS Україна	25,900
9	Ленд-ліз	15,460
10	Ілта	9,200
11	Сканія Лізинг Україна	5,000
12	УніКредит Лізинг	0,000
13	ВТБ Лізинг Україна	0,000
14	Адванс-Лізинг	н/д
	Разом	1 038,260

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

законодавчої бази; низька рентабельність галузей, що традиційно користуються лізинговими послугами; низька платоспроможність лізингоотримувачів; відсутність пільг для становлення лізингу та укріплення його позицій на ринку фінансових послуг.

Серед основних напрямів покращення ситуації на ринку лізингових послуг України можна виділити такі:

- удосконалення законодавчої бази та її уніфікація згідно з міжнародними нормами та стандартами;
- спрощення процедури оформлення документації при наданні лізингових послуг;
- диверсифікація українського ринку лізингу з урахуванням малого та середнього бізнесу;
- розробка програм збору й аналізу попиту та пропозиції на обладнання та транспорт для покращення пропозиції лізингу з урахуванням інформаційних технологій;
- розвиток ринку обладнання, що раніше виступало об'єктом лізингу;
- узгодження інтересів учасників ринку лізингових послуг;
- розробка програми заохочення іноземних інвестицій у формі лізингу та ін.

Висновки

Розглядаючи розвиток лізингу в сучасних умовах постіндустріальної економіки та кризових явищ, можна сказати, що він є надзвичайно перспективним. Використовуючи лізинг як джерело фінансування розширеного відтворення основних виробничих фондів підприємства, окрім доступу до нових технологій, отримують гнучкий механізм роботи з інвестором через лізингові компанії, що своєю чергою зна-

чно зменшать свій інвестиційний ризик. Нестабільність ринку банківських послуг в Україні призводить до популяризації лізингу як інструменту інвестування. Проте існує велика кількість перешкод для цілковитої імплементації цього фінансового інструменту. Однією з основних є проблема, пов'язана з розвитком малого та середнього бізнесу, що в майбутньому може стати найбільшим споживачем лізингових послуг. Істотною також стала проблема неплатежів, що на сьогодні може вирішуватися шляхом створення ринку лізингу вживаної техніки за рахунок розробки дієвого механізму визначення неплатоспроможності лізингоотримувача та повернення обладнання у власність лізингодавця з метою наступного переукладення лізингової угоди відносно даного активу.

Список використаних джерел

1. Внукова Н.М., Ольховніков О.В. Мир лізинга: підручник / Внукова Н.М., Ольховніков О.В. – Х.: ОСНОВА, 1994. – 224 с.
2. Драбовський А.Г. Лізинг як альтернативна форма фінансування та інвестування в сучасних умовах / А.Г. Драбовський // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – №3. – С. 65–72.
3. Лісовська Н. Розвиток ринку лізингових послуг в Україні / Н. Лісовські // Товари і ринки. – 2010. – №1. – С. 29–36, с. 32.
4. Рошило В.І. Джерела фінансування інноваційного розвитку: монографія / Рошило В.І. – Чернівці: Книги – XXI, 2006. – 272 с.
5. Підсумки діяльності лізингодавців за 2 квартал 2014 року [Електрон. ресурс]. – [Режим доступу]: http://www.uul.com.ua/files/Q2_2014_ukr.pdf.
6. Основні тенденції грошово-кредитного ринку України за березень 2015 року [Електрон. ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.bank.gov.ua/control/uk>